



MULTIDISZCIPLINÁRIS KIHÍVÁSOK SOKSZÍNŰ VÁLASZOK

GAZDÁLKODÁS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT

MULTIDISCIPLINARY CHALLENGES DIVERSE RESPONSES

JOURNAL OF MANAGEMENT
AND BUSINESS ADMINISTRATION

A SHARING ECONOMY KÖTELMI JOGI MEGÍTÉLÉSÉNEK KÉRDÉSEI

THE QUESTIONS OF SHARING ECONOMY FROM THE VIEWPOINT OF CONTRACT LAW

STIPKOVITS Tamás István

Kulcsszavak: *közösségi gazdaság, kötelmi jog, felhasználási szerződés, közvetítői szerződés,
Über-ügy*

Keywords: *sharing economy, gig economy, Contract Law, Licence Agreement, Uber case*

JEL kód: K12

<https://doi.org/10.33565/MKSV.2021.02.03>

ÖSSZEFOGLALÓ

A sharing economy rendszerek megjelenése társadalmi szokásaink területén is hozott változásokat, így adott a kérdés, hogy miként kéne az új viszonyokra reagálnia a jogi szabályozásnak. A válasz keresése során, először, azt kell tisztázni, hogy a jelenlegi szerződéstípusok közül hova tudjuk besorolni, vagy mely típusokkal mutat hasonlóságot. Figyelembe kell venni azt is, hogy a platformszolgáltató részéről nyújtott egyes mellékszolgáltatások esetén már kérdésessé válik, hogy el tudjuk-e határolni a platformszolgáltatót az alapszolgáltatás nyújtójától. Vagyis a kérdés az, hogy aki egy applikációval utasok és sofőrök egymásra találását segíti elő, mikortól gyakorol olyan mértékű befolyást a sofőrök felett, hogy már ő maga minősüljön „sofőrnek” a jog szempontjából.

SUMMARY

The emergence of sharing economy systems has also brought changes in our social habits, so the question is how the legal regulation should react to the new conditions. In searching for an answer, we must first clarify where we can classify the current types of contracts, or which types they are similar to. It should also be borne in mind that, in the case of certain ancillary services provided by the platform provider, it is questionable whether we can distinguish the platform provider from the provider of the basic service. In other words, the question is when a person who facilitates the matching of passengers and drivers with an application has such an influence over the drivers that he himself is a "driver" for the purposes of the law.

BEVEZETÉS

Jelen tanulmány célja annak felvázolása, hogy egy újszerű jelenség milyen mértékben és módon képes egy már meglévő területet kihívás elé állítani. A „nóvum” nem más, mint a sharing economy alapú platformok megjelenése, ami egy eddig nem látott és gyors lehetőséget biztosít a kereslet és kínálat összepárosítására, a digitalizáció segítségével. A „meglévő területet” pedig a jog, azon belül is a kötetmi jog rendszere, ugyanis egy-egy nagyobb innovációs lökéshullám (lásd: ipari forradalmak) képesek a társadalmi és gazdasági viszonyok megváltoztatására, így hatással vannak a jogi környezetre is. Nem biztos, hogy egy újkeletű jelenséget a meglévő „eszköztár” (jelen esetben a nevesített szerződéstípusok) segítségével kellően jól tudjuk értelmezni így szükségessé válhat egy új szerződéstípus jogszabályi alapú körülírása is. Viszont, ha van olyan, már meglévő alakzat, aminek megfeleltethető ezen jelenség, akkor nem szabad indokolatlanul elaprózni és szétzilálni a bevált, működő rendszert.

A SHARING ECONOMY FOGALMA

Kialakulásához egyrészt, *szükség volt a megfelelő technológiai feltételekre* (digitális eszközök és platformok elterjedése), amelyből adódóan lehetőség nyílt arra, hogy a fogyasztói igények *azonnal, felmerülésükkor érvényre juthassanak*. Másrészt, kellett egyfajta igény az *anyagi források észszerűbb kihasználására*. Egyes szerzők ezért úgy vélik, hogy magának a 2008-as válságnak az egyik következménye a sharing economy rendszerek elterjedése, hiszen lakossági szinten szembesültek az emberek azzal, hogy egy *vagyon tárgy fenntartási költségei mekkora terhet jelentenek*, illetve, hogy *meglévő erőforrásaikat nem használják ki teljes mértékben*. Harmadrészt, - valahol az előbbiek következtében – a fogyasztói attitűd is megváltozott, a tulajdonlás elvesztette egykori „varázsát”, az emberek *személy és élményközpontúbb* dolgokra vágytak a bevásárlóközpont élménynél. Itt megjegyzem, hogy a sharing economy rendszerek egy része *kimondottan non-profit jellegű és inkább a közösségi élmény megélésére hivatott* (pl.: nem monetizált lakásmegosztás). Negyed és ötödrészt, a technikai fejlődés eredményeként a *globalizáció sokkal erősebben érezteti hatását* (az interneten keresztül a világ bármely két pontja összeköthető), illetve a *felfokozott mértékű urbanizáció* miatt az emberek kevésbé elszórtan élnek. (Dudás - Boros, 2019).

Ezen tényezők mind hozzájárultak a sharing economy rendszerek elterjedéséhez.

1. táblázat. Milyen faktorok járultak hozzá a sharing economy rendszerek kialakulásához?

PWC		Dudás & Boros
1. Fejlett digitális platformok és eszközök elterjedése	tranzakciók lehívásos alapon <i>on demand történhessenek</i>	Technológiai okok
2. Törekvés az anyagi források racionálisabb felhasználására, gazdasági racionalitás	a.) <i>kihasználatlan erőforrások kihasználása</i> b.) a tulajdonlás nagy anyagi teherrel jár	Gazdasági okok
3. Új fogyasztói igények	a.) <i>személy és élményközpontúvá</i> válnak – <i>utólagos értékelések</i> b.) a <i>tulajdonlás elveszítette státuszszimbólumát</i> (helyette <i>hozzáférés üzleti modellje</i>)	Társadalmi okok
4.) Társadalmi változások	a.) <i>globalizáció:</i> a világ bármelyik két pontja találkozik b.) <i>urbanizáció:</i> emberek egy helyen vannak	

Forrás: Dudás – Boros (2019) alapján saját szerkesztés

Egységes fogalom ugyan nem alakult ki a sharing economy vonatkozásában, sőt inkább az a tapasztalat, hogy rengeteg szinonima és hasonló értelmű kifejezés kering párhuzamosan egymás mellett (a kiemelt tulajdonságtól függően lehet: gig-economy lásd: Banik és Padalkar (2021), közösségi gazdaság lásd: Dudás és Boros (2019), on-demand gazdaság lásd: Maselli, Leanerts és Beblavý (2016) stb.), illetve sokan óva intenek attól, hogy túl korán fogalmat alkossunk és ezzel kizárjunk olyan entitásokat és mellékágakat, melyek a későbbiek során fejlődnek ki.

Az utóbbi elővigyázatosságnak annyiból van is alapja, hogy kezdetben a fogalmak,

- a) a *megosztáson alapuló jelleg*,
- b) a *kihasználatlan kapacitások kiaknázása*,
- c) a *on-demand jelleg (pillanatnyiség)*

mellett megjelöltek olyan elemeket is, mint

- d) a *digitális platform jelleg*,
- e) a *személyes interakció magasabb foka, ami a peer-to-peer (consumer to consumer) jellegből fakad, valamint, hogy*
- f) *nem minden sharing economy profit vezérelt rendszer, illetve*
- g) a *fenntarthatóságra való törekvés.*

A sharing economy lényege, hogy egy digitális platformon keresztül találkozik a kereslet a kínálattal (match-marketing). (Rácz, 2017)

Ebből adódik a *megosztáson alapuló jelleg*, ami a keresleti oldalon egy *on-demand jelleg*et valósít meg (*pillanatnyiság*), vagyis azonnal jelezheti igényét és a digitalizációnak köszönhetően nagy mértékben lerövidül a „kiszolgálási idő”. Kínálati oldalon pedig a *kihasztnálatlan kapacitások kiaknázását* jelenti, vagyis hasznot tud magának realizálni egy olyan dologból, ami amúgy is rendelkezésére áll (tudás, dolog feletti tulajdon stb.).

Utóbbi elemek már a későbbi fogalmaknál nem feltétlenül találhatók meg. A „*c2c jelleg*” az, amikor a platformon két „*fogyasztó*”, *egyenragú fél* elégti ki egymás igényét (pl.: *egy utas talál egy applikáción keresztül egy személyt, akinek van kocsija éppen arra menne, mint ő, így elviszi, majd ezután az utas pénzt ad neki*). Ehhez képest egyes vállalkozások kifejlesztettek „*b2c jellegű*” platformokat, ahol a szolgáltatás nyújtója egyben a platform üzemeltetője (lásd pl.: *MOL Bubi, amikor a MOL biztosít bicikliket, amiket egy alkalmazással igénybe lehet venni – átmeneti jelleggel*). (Dudás-Boros, 2019, PwC, 2015)

2. táblázat. A sharing economy egyes fogalmi meghatározásai

Pwc	Cockayne	Stephany
1. Megosztáson alapul	1. digitális	1. online digitális platformok
2. Kihasztnálatlan kapacitások, erőforrások	2. on-demand jellegű	2. kihasztnálatlan kapacitások
3. On-demand jelleg	3. peer-to-peer alapú	3. hozzáférés fontossága a birtoklás helyett
4. Személyes interakció magasabb foka	4. profitorientált platformra	4. P2P és B2P is lehet
5. Fenntarthatóságra való törekvés		

forrás: Dudás-Boros (2019) és PwC (2015) alapján saját szerkesztés

Érdekkonfliktusok és dilemmák

Természetesen ez az újfajta piaci modell sok kérdést vet fel az egyes szereplők vonatkozásában, illetve a hosszútávú hatások még nem ismertek. Ettől függetlenül szót kell ejteni arról, hogy milyen érdekkonfliktusok, illetve dilemmák

¹ A fogyasztót a tanulmány során főszabály szerint nem jogi értelemben véve használom, ezzel ellentétes esetben ezt külön jelzem.

merülhetnek fel az egyes szereplők oldaláról. Ezt a kérdést három nézőpontra keresztül mutatom be: *a.) állami, b.) platformszolgáltatói, c.) felhasználói* (fogyasztói). Itt hangsúlyozom, hogy a sharing economy jellegű vállalkozások elterjedését egy jelenségnek tartom és függetlenül attól, hogy a tudomány és a jogi szabályozás állása szerint éppen mit tartunk, vagy nem tartunk annak a klasszikus piaci területekre gyakorolt hatását helyezem a középpontba azt, hogy mint szemlélet milyen hozzáállásbeli változást ért vagy fog elérni.

Az első ilyen hatás, hogy *elmossa a határt szakképzett és amatőr szolgáltató, valamint üzleti jellegű és alkalmi hasznoszerzés* között. Ennek az egyik árnyalata, ami állami nézőpontból merül fel az a *közterhek viselésének problematikája* (Rácz, 2017, PwC, 2019) (ahogy az hazánkban már az Uber kapcsán is felmerült). Szintén egy másik érdekes kérdés, hogy azokat a *biztonsági követelményeket* amiket egy szolgáltatás (pl.: személyszállítás) területén amúgy elvárunk hogyan juttatjuk érvényre a sharing economy által hasznosító szolgáltatásnyújtók részéről, akik vagy amatőrök vagy rendelkeznek képesítéssel, illetve engedéllyel. (Rácz, 2017, PwC, 2019). Fontos azt is kiemelni, hogy ami az egyik oldalon „könnyen teremtett munkahelyeket” jelent, az a másik oldalon „régóta meglévő munkahelyeket” vehet el, egyes kutatók a kisebb, régóta meglévő tradicionális vállalkozásokat féltik a sharing economy hatásaitól, olyan kimutatásokra hivatkozva mely szerint az egyes platformok pont ettől a rétegtől vették el a bevételeket. (Frenken - Schor, 2017) Ezt jogalkotói perspektívából úgy lehet a legkönnyebben megoldani, hogy az *állam a felelősséget rádelegálja a platformszolgáltatóra*. Innentől kezdve a platformszolgáltató összetettebb szolgáltatáscsomag nyújtására „kényszerül” szolgáltatásnyújtók megszűrése (véleményeztetés, utólagos visszajelzések által, ellenőrzés stb.). Ilyen intézkedések irányulhatnak:

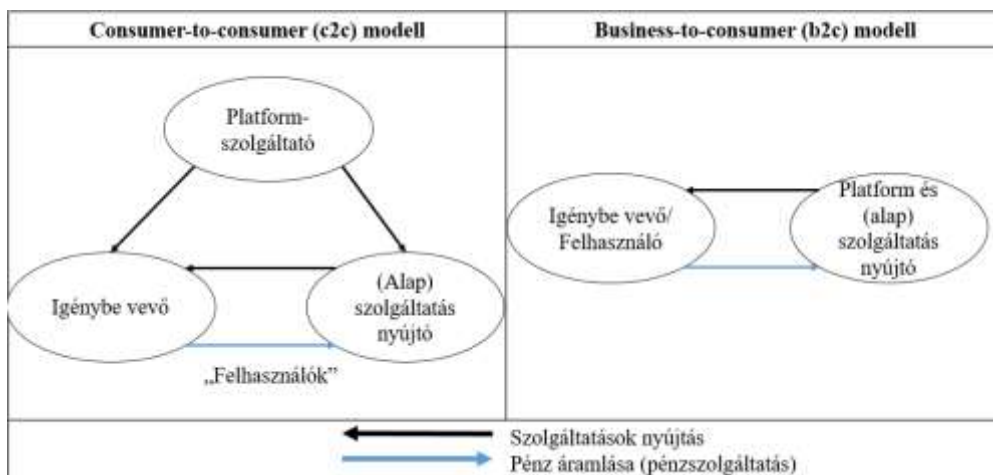
1. *„a felhasználók –elsősorban az igénybe vevők - egészségének és biztonságának védelmére (például lakásétermek, ételmezgató szolgáltatások romlott ételt szolgáltatnak fel),*
2. *a felhasználók – elsősorban az igénybe vevők - vagyonbiztonságának garatálása (például káresemény történik a kiadott lakásban),*
3. *a minőségi kifogások érvényesíthetőségére (például hibás termék cseréje vagy a pénz visszátérítése)” (PwC, 2019, p26)*

Ennek a munkajog szempontjából a Rácz Ildikó (2017) által kifejtettek szerint az lehet a relevanciája, hogy a platformszolgáltató elkezdi munkáltatói, az ellenőrzési és fegyelmi jogkörhöz hasonló jogosítványokat gyakorolni az

szolgáltatásnyújtókkal szemben.² Viszont mindemellett arról sem szabad megfeledkezni, hogy a sharing economy rendszerek *sok szolgáltatásnyújtónak gyors és rugalmas pénzkereseti forrást biztosítanak*, ahol akkor és annyi kötelezettséget vállalnak el, *amennyit akarnak*, így ennek az előnynek a teljes elvétele sem lenne egy bölcs lépés, hiszen azzal a kínálati oldalon a legvonzóbb faktorok semmisülnének meg. Itt felhívom a figyelmet a közgazdaságtanban ismert „tulajdonjog elméletre”, illetve, hogy ez a megközelítés is a fenn írtakat támasztja alá. A teória három elemre; a.) *az egyének haszonmaximalizáló magatartására*, b.) *a tulajdonjog koncepciójára* és c.) *a tulajdonjog (meghatározásának), érvényesítésének és átruházásának költségeire* épül és fő tanítása, hogy „*a fennálló tulajdonjogi struktúra és a felmerülő tranzakciós költségek befolyásolják azt a nettó hasznot, amelyet az adott cselekvő az erőforrás használatával megszerez.*” Vagyis minél nagyobbban a tulajdon átruházásának és érvényesítésének költségei a tulajdonosnak annál kisebb a haszna, így annál kevésbé motivált arra, hogy tulajdonát „hasznosítsa” valamilyen módon. (Kállay – Imreh, 2004) Kínálati oldalon ez tűnik a sharing economy rendszerek nagy vonzerejének, hogy a tulajdon hasznosításával és az azzal való rendelkezés terheit minimalizálja (habár sokszor pont a szürke zóna jellegét kihasználva, pl. adójogi, munkavédelmi szabályok megkerülésével). Vagyis a megoldás *akkor lehet sikeres, ha egyrészt kifehéríti a jogi értelemben vett szürke zónát, másrészt továbbra is kedvező feltételeket biztosít az szolgáltatásnyújtók számára.*

Megjegyzem, hogy a „szürke zóna” jelleg magának a platformszolgáltatónak nemcsak, amiatt okozhat problémát, hogy az állam bizonyos kötelezettséget „rá fog delegálni”, hanem azért is, mert a saját nyereségét nehezen tudja realizálni. Erre elsősorban az Airbnb története mutat rá arra, hogy a lakáskiadók (vagyis szolgáltatásnyújtók) többet kerestek a platform működésével, mint maga a cég. A másik (várható) hatása, hogy a *megnövekedett forgalom a kárigények számát is megnöveli.* Kérdés, hogy milyen kármegosztási és igényérvényesítési *struktúrát érdemes a sharing economy szereplői között kialakítani?* Ez a kérdés elsősorban a c2c modell alkalmazásánál vet fel fundamentális kérdéseket, de a b2c modelleknél is okozhat fejtörést.

² Rác Zsolt a sharing economyban megvalósuló kétfajta munkavégzést különíti el: a.) *crowdwork*: magán az online platformon hajtják végre a munkavégzést (pl.: logókészítés), b.) *work on-demand via apps*: a platformon keresztül vállalják el a munkavégzést, amit a platformon kívül teljesítenek (személyszállítás, ételkihordás, takarítás stb.). Lásd bővebben: RÁCZ: i.m. 273-274.o. és 277-278.o.



1. ábra. Különbség a consumer-to-consumer (c2c) és a business-to-consumer (b2c) modellek között

forrás: Pwc, 2019, p13³

A c2c modell esetén három, egymástól elkülöníthető szereplő jelenik meg: a.) a *platformszolgáltató*, b.) az *igénybe vevő* és c.) az *szolgáltatásnyújtó*. Kárigeny a legnagyobb valószínűséggel a felhasználók, vagyis az *igénybe vevő* és az *szolgáltatásnyújtó* között merülhet fel, melynek oka a szerződészerű teljesítés elmaradása. Ezekben az esetekben, habár a platformszolgáltató érintettsége attól is függhet, hogy az szolgáltatásnyújtó által kifejtett tevékenység: a.) *crowdwork*, vagy b.) *work on-demand via apps* jellegű, hiszen előbbinél érintettsége közvetlenebb, utóbbinál csak közvetettebb. Viszont bármelyik esetről is legyen szó, pont a sharing economy már említett, „on-demand” jellegéből adódóan amennyiben a platformmegosztó rendszere nem működik megfelelően (pl.: technikai hiba) akkor akár az igénybe vevő, akár a szolgáltatásnyújtó részéről felmerülhet kárigeny vele szemben. A platformmegosztó esetleges kárigenye a fogyasztókkal (felhasználó és szolgáltatásnyújtó) szemben egy izgalmas terület, habár itt a kockázat az, hogy a fogyasztók károkozó magatartása miatt a platformmegosztó a saját, „jó hírnevével” felel. Ilyenkor nehéz, idő és energiaköltséges a kár mértékének megállapítása és érvényesítése, ezért valószínűbb, hogy – a már említett – fegyelmi jellegű szankciókhoz nyúl. Valamint a „harmadik”, a platformszolgáltatóval szerződésben nem álló felek esetleges kárigenyeit is meg kell említeni, erre a

³ a Pwc ugyan „felhasználónak” minősítette az általam „igénybe vevőként” megjelölt kategóriát, én viszont a félreértések elkerülése végett a „felhasználó” kifejezést egyszerre értem az „igénybe vevőre” és a „szolgáltatásnyújtóra” is, hiszen valamennyien felhasználói a platformnak. A „platformbiztosítót” pedig „platformszolgáltatónak” nevezem.

jelenségre a közgazdaságtudományi irodalomban is utaltak már, hogy a felfokozott mértékű platformhasználat következményeképpen attól teljesen független emberek is sérelmet, károkat, kellemetlenségeket szenvedhetnek el. (Frenken - Schor, 2017) (pl.: Airbnb-n kiadott házban házibulit tartanak ezáltal zavarják a szomszédokat). Viszont valamennyi kárigény érvényesítéssel kapcsolatban megállapítható, hogy a platformszolgáltató érdekelt a minél gördülékenyebb és gyorsabb problémamegoldásban, ami szintén egy aktív magatartást vár el tőle.

A b2c modell esetén pedig az a főkérdés, hogyha az ilyen típusú rendszerek „begyűrűznek” a vállalatok egymás közötti kereskedelmi kapcsolataiba – itt jön elő a fogyasztó/felhasználó, mint közgazdasági és a fogyasztó, mint jogi fogalom közötti különbség – akkor csak a nem üzleti tevékenységet végző természetes személyeket illesse-e meg jogi védelem? Ugyanis a jelenlegi jogi környezet – az internetes kereskedelem terén – a természetes személyek védelmére van berendezve (személyes adatok védelme, fogyasztóvédelem), adódik a kérdés, hogy a kis- és középvállalkozások tekintettel szűkös kapacitásaikra, a digitalizáció alacsony fokára megérdemelnének-e valamiféle plusz védelmet és ha igen, akkor milyent?

ELHELYEZÉSE A KÖTELMI JOGON BELÜL

A sharing economy behatárolásának módszertani kérdései

Ha a sharing economy rendszereket el akarjuk helyezni a kötelmi jog területén belül, akkor bennünk is felmerül a petőfies kérdés: „Minek nevezzetek?” A kategorizálás azért fontos, mert ha egy, a fenti fejezetben már ismertetett helyzet áll elő (lásd.: kárigény érvényesítés, adózás stb.) akkor az első lépés gyanánt meg kell állapítani, hogy a platformszolgáltatás jogi értelemben milyen szerződésnek minősül.

Először, azt az eshetőséget vizsgálom meg, amikor *pusztán a platformnyújtásról beszélünk* – a legszűkebb értelemben. Ez a szolgáltatási fajta mennyiben hasonlít a meglévő, jogilag szabályozott szerződéstípusokhoz és mennyiben különbözik azoktól. Másodszor, pedig az I. fejezet tanulságaival gazdálkodva azt vizsgálom meg, mi történik akkor, *ha a platform nem szorítkozik kizárólag a felületszolgáltatásra*. Utóbbi scenáriót tartom az életszerűbbnek és a gyakorlatban döntő többséggel előfordulónak, hiszen ahogy már ismertettem a platformszolgáltató mind a felhasználók, mind az állam részéről nyomás alatt van és további nyomás alá kerülhet, hogy minél összetettebb szolgáltatáscsomagot biztosítson.

Hangsúlyozom továbbá, hogy a jelen vizsgálat során *a c2c modell szerint elemzem* az egyes esetköröket mivel a b2c modellben a platformszolgáltató egybeolvad a szolgáltatásnyújtóval. A c2c modellt, mint kifejezés pedig szabatosan értelmezem, hiszen az árutovábbítás perspektívájából vizsgálom a különböző eshetőségeket, így nem is fogyasztónak (consumer), hanem felhasználónak fogom hívni a platformot igénybe vevőket a szolgáltatásnyújtó által kifejtett tevékenységnél pedig a *work on-demand via apps* típust veszem alapul.

A vizsgálathoz pedig egyrészt az I. fejezetben ismertetett, alapjában véve közgazdaságtani jellegű forrásokat és megállapításokat használom, előbbieket jogi relevanciáját kutatva, másrészt három, hazánkban (is) működő sharing economy platform: Oszkár Telekocsi⁴, Munch⁵ és a Foodpanda⁶ általános szerződési feltételeit (a továbbiakban: „ÁSZF”) használom.

A sharing economy elhelyezése a kötelmi jogon belül

A.) Szűk értelemben vett platform szolgáltatás

A magánjogi szerződések tipizálása során megkülönböztetünk a.) *nevesített* (azon belül tipikus és atipikus) és b.) *nevesítetlen* (azon belül, de facto innominát és vegyes) szerződéseket. *Tipikusak* azok a szerződések, melyeket a Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény (a továbbiakban: „Ptk.”) nevesít (pl.: fuvarozási szerződés) és *atipikusak* azok a nevesített szerződések, melyeket nem (pl.: timesharing szerződés). A nevesítetlen szerződések esetén *a vegyes szerződés* több, nevesített szerződést foglal magába, ezen belül megkülönböztetjük a I.) *típussegysítő szerződést*, ahol úgy elegyednek az egyes szerződési elemek, hogy nem állapítható meg, hogy melyik rendelkezés, melyik szerződésből eredeztethető (pl.: ajándékozással vegyes adásvétel), II.) *a típuskombinációs szerződéseknél* szétválaszthatóan keverednek az egyes nevesített szerződéstípusok (pl.: színházi szerződés), III.) *a sajátos szolgáltatás*

⁴ Oszkar.com telekocsi Kft. Oszkar.com telekocsi Kft. Általános Felhasználási Feltételek [Oszkár útitársskereső telekocsi rendszer - ÁFF \(oszkar.com\)](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08., a továbbiakban: „Oszkár ÁFF.”)

⁵ Munch Europe Kft. Munch Europe Kft. Általános Szerződési Feltételek Felhasználók részére [Felhasználói ÁSZF - Munch](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08., a továbbiakban: „Munch Felhasználói ÁSZF”) és Munch Europe Kft. Általános Szerződési Feltételek Partnerek részére [Home - Munch](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08., a továbbiakban: „Munch Partner ÁSZF”)

⁶ Delivery Hero Hungary Kft. Általános Szerződési Feltételek A Foodpanda és a Foodpanda szállítás szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók részére [Általános Szerződési Feltételek | foodpanda](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08., a továbbiakban: „Foodpanda Felhasználói ÁSZF”) és Delivery Hero Hungary Kft. Általános Szerződési Feltételek a foodpanda marketplace és a foodpanda szállítás szolgáltatást igénybe vevő Partnerek részére [Általános Szerződési Feltételek foodpanda Partnerek részére | foodpanda](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08., a továbbiakban: „Foodpanda Partner ÁSZF”)

nyújtására irányuló szerződésnél a szolgáltatás speciális jellege nyújt egyedül olyan specialitást, ami miatt eltér a szerződés a Ptk.-ban ismertetett szerződésektől (pl.: házmeisteri szerződés). A de facto innominát szerződések, pedig olyan, általában egyszeri szerződések, melyek speciális és eseti jellegükből fakadóan (ellentétben az atipikus szerződésekkel) saját elnevezéssel sem rendelkeznek. (Papp, 2009)

3. táblázat. Szerződéstípusok kategorizálása

Nevesített szerződések		Nevesítetlen szerződések	
Tipikus	Atipikus	Vegyes	De facto innominát
<i>Benne van a Ptk.-ban</i>	<i>Nincs a Ptk.-ban</i>	I.) típusegyesítő szerződés II.) típuskombinációs szerződés III.) sajátos szolg. nyújtására ir. szerződés	<i>Teljesen egyedi szerződések</i>

forrás: Papp, 2009 alapján saját szerkesztés

A szerződés alanyainak számba vétele során arra hívom fel a figyelmet, hogy a sharing economy mint rendszer három szereplőt feltételez (lásd: 3. ábra). Viszont maga a platformszolgáltatási szerződés két fél között: a platformszolgáltató és a felhasználó között jön létre. Érdeemes megfigyelni, hogy az Oszkáránál, ahol az alapszolgáltatás nyújtója jellegéből adódóan nem (feltétlenül) professzionális vállalkozó egységes ÁSZF vonatkozik sofőrre és utasra is. Ellenben a Munch vagy a Foodpanda rendszereivel, ahol külön ÁSZF vonatkozik a „partnerekre” (alapszolgáltatást nyújtókra) és a „sima felhasználókra” (az azt igénybe vevőkre). Az I.1. alfejezet második bekezdésével összhangban nem tudjuk egységesen kijelenteni, hogy az alapszolgáltatást igénybe vevő fogyasztó és annak nyújtója pedig üzletszerű gazdasági tevékenységet végző személy lenne, hiszen az állítás mindkét része megcáfolható ezért egységesen felhasználóként fogom kezelni ezen szereplőket.

A szerződés tárgyát tekintve, ha megvizsgáljuk, az I. fejezet sharing economy definícióit és megnézzük az ÁSZF-ek rendelkezéseit, akkor az alábbi megállapításra lehetünk figyelmesek. A platformszolgáltató oldalán a *szűk értelemben* vett platformszolgáltatási szerződés kapcsán a egyszerre jelenik meg magának a szolgáltatásnak „digitális jellege”, miszerint a felhasználó (fiókja segítségével) használhatja a platformszolgáltató által nyújtott rendszert és a szolgáltatás „járulékos jellege”

(melynek célja az alapszolgáltatás nyújtása/igénybe vétele) vagyis a *platformot a felhasználó azért használja, hogy annak segítségével valamilyen másik jogügyletet kössön* (hogy kiaknázatlan erőforrását hasznosítsa vagy másét igénybe vegye). Amikor *tágabb értelemben vett platformszolgáltatásról* beszélünk akkor a platformszolgáltató (mindezek mellett) magát *az alapszolgáltatást (jogi szempontból „alapszerződést”)* szabályozza, illetve ahhoz kapcsolódó *egyéb mellékszolgáltatást nyújt* (lásd: I.1. alfejezet). Utóbbi jelenség oka, hogy platformszolgáltatónak a saját üzleti „jó hírneve” érdekében mégis felmerül valamiféle igény az alapszolgáltatást nyújtók értékelésére (rating) és a rossz teljesítményt nyújtó alapszolgáltatásnyújtók szankcionálására. Ugyan ezeknek a jegyeknek a vizsgálatánál már a tág értelemben vett platformszolgáltatás területére érkezünk, habár egyes (közgazdaságtudománnyal foglalkozó) szerzők ezt a funkciót a sharing economy esszenciális részének tartják – ebben nem értek egyet, mert ezt másodlagos jegynek tartom.⁷

A felhasználó oldalán megjelenik egy *díjfizetési kötelezettség* kérdése. Összességében megállapítható, hogy ugyan nem kizárt a konkrét összegű havi díj kikötése, de gyakoribb, a *platform felhasználásával megkötött ügyletek utáni jutalék kérése*. Magának a digitális rendszernek a használatáért nem jellemző, hogy díjat kérnének el a platformszolgáltatók.⁸ (habár ez elsősorban a nem üzletszerű gazdasági tevékenységet végző felhasználókra állapítható meg), illetve a jutalék alapú rendszerre tekintettel, az „alapszerződés” megkötéséig ingyenes a platform használata. Utóbbi kapcsán felmerül a kérdés, hogy ha valaki regisztrál egy platformra, de nem köt rajta semmilyen ügyletet (alapszerződést) akkor ingyenesen használta-e az oldalt? Ezzel kapcsolatban a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) hozott egy határozatot⁹, amiben (fogyasztóvédelmi okokból) jogsértőnek vélte a Facebook azon állítását, miszerint szolgáltatása „ingyenes”. Indokolásában kifejti a GVH, hogy ugyan díjat fizetni valóban nem kell a Facebook használatáért, viszont az ingyenesség ellenszolgáltatás nélküliséget feltételez, viszont a barter (csere) is gazdasági ügyletnek minősül és itt a fogyasztók a használathoz

⁷ FRENKEN és SCHOR mellett érvelnek, hogy a „sharing” nemcsak az őskorban volt jelen a kezdeti időszakban, hanem napjainkig végig kísérte a történelmet (a kiszolgáltatottabb társadalmi rétegek között volt jellemző és ismeretségi-bizalmi alapon volt jelent) a sharing-economy pedig a digitalizáció révén azt a változást hozta el, hogy idegenekkel osztunk meg dolgokat, a bizalmat pedig az értékelési rendszer (ratings) pótolja lásd FRENKEN & SCHOR: i.m. 122.o.

⁸ Oszkár ÁFF: 4.1. „... A Rendszerbe történő regisztráció díjmentes.”, Munch Felhasználói ÁSZF Mivel a 11.1. „... Felhasználó számára a felületek használata ingyenes...” Foodpanda Felhasználói ÁSZF 2.1. „A Fogyasztó számára a Platform használata ingyenes.”

⁹ VJ/85/2016. számú GVH határozat

kapcsolódó adataikat „adják át” cserébe a felület használatáért. Külön kiemeli a GVH, hogy a Facebookon célzott hirdetéseket kapnak a felhasználók, a korábbi tevékenységük alapján, valamint, hogy az így megszerzett adatok értéket képviselnek, melyek akkor realizálódnak haszon formájában, amikor a hirdetési felületeket a Facebook „eladja”.¹⁰ A Kúria a későbbiekben a határozat bírósági megtámadása után szembement a GVH döntésével.¹¹ Ítéletét arra alapozta a Kúria, hogy a konkrét fogyasztóvédelmi rendelkezést nem sértette meg a Facebook, mert az „árra” és „díjra” vonatkozik, ami pénzbeli ellentételezést jelent.¹² Ugyan a Facebook nem egy sharing-economy platform, és a GVH döntését megsemmisítette a Kúria, viszont progresszív gondolatoknak tartom az adatok szolgáltatási ellenértékének való minősítését.

¹⁰ VJ/85/2016. Indokolás 238-242. és 253. bekezdések

¹¹ A Facebook a határozat megsemmisítését kérte, aminek a Fővárosi Törvényszék 105.K.701.043/2020/14. számú ítéletével helyet is adott, a felülvizsgálati eljárásban a Kúria pedig Kfv.II.37.243/2021/11. számú ítéletében helyben hagyta a Fővárosi Törvényszék döntését.

¹² A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény, 6. § (1) „Megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely valótlan információt tartalmaz, vagy valós tény - figyelemmel megjelenésének valamennyi körülményére - olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót az alábbiak közül egy vagy több tényező tekintetében, és ezáltal a fogyasztót olyan üzleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas: c) az áru ára, illetve díja, az ár, illetve díj megállapításának módja, különleges árkedvezmény vagy árelőny megléte.”

4. táblázat. A platformszolgáltatói szerződés tartalma

	Platformszolgáltató	Felhasználó
Szűk é.v. platform-szolgáltatás	„digitális jelleg” (digitális rendszer használata)	díjmentes?
	„járulékos jelleg” (cél az alapszolgáltatás nyújtása/ igénybevétele)	jutalék jellegű díjfizetés
Tág é.v. platform-szolgáltatás	alapszolgáltatás szabályozása & egyéb mellékszolgáltatások nyújtása	ingyenes/díjfizetés

forrás: saját szerkesztés

1.) A digitális rendszer használata

Mivel a platformszolgáltatás „digitális” és „járulékos jellege” különböző funkciókat szolgál, ezért külön vizsgálom meg, hogy az adott jellemzőket milyen szerződéstípusok írják körül a legjobban.

Bérleti szerződés

Érdemes átgondolni azt is, hogy a platformnyújtási szerződés mennyiben hasonlít a használati jellegű szerződések „anyaszerződésének” számító bérleti szerződésre. A hasonlóság elsősorban abból fakad, hogy mindkét szerződésnél észreveszünk valamiféle „használati jelleget.” Mivel a Ptk. 6:331. § (2) bek. lehetőséget biztosít „*jogok időleges gyakorlásának más személy részére ellenérték fejében történő átengedésére*”, így magától értetődőnek hangzik a felvetés, miszerint ahogy egy klasszikus bérleti szerződésénél egy dolog (pl.: munkaeszköz) időleges használatát engedi át a bérbeadó, úgy a platformnyújtási szerződésnél a platform használatát, mint jogot „engedi át” a platformszolgáltató a felhasználóknak. A Ptk. Kommentár így vélekedik a „jog bérelésének” lehetőségéről: „*A jogok gyakorlásának az átengedése csak olyan jogok esetében lehetséges, amelyeknek a szabályozási környezete lehetővé teszi azt, hogy a jogosult személye és a jog gyakorlója különböző személy legyen. Ilyen jog például a vadászati és a halászati jog.*¹³” Ami fejtörést okozhat, az a jog „átengedésének” értelmezése, ugyanis abban a kontextusban helytálló, hogy a felhasználók számára „átengedi” a jogot, vagyis lehetőséget biztosít a platform használatára, amit megtagadhatna. Viszont abban az értelemben nem „engedi át” a platformot, hogy kötelezi magát arra, hogy az I. fejezetben foglaltaknak megfelelően például a platformnyújtó a

¹³ VÉKÁS LAJOS & GÁRDOS PÉTER (Szerk.): Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Ptk. 6:331. §-ához: 2. pont

saját brandje alatt rendszeresített „egyenszolgáltatásokat” ne nyújtson *(pl.: egy fuvarozókat és feladókat megcélzó platform, tekintettel a platform által szerzett információkra, saját maga is elkezdhet fuvarozási feladatokat elvállalni a saját platformján – ez egyfajta átmenetet jelentene a c2c és a b2c modell között)*. Illetve nem társul olyasfajta „tűrési” kötelezettséggel, mint amelyet a klasszikus, dolgok használatát átengedő bérleti szerződéseknél látunk. A bérlői oldalon felmerülő átvételi kötelezettség (dolog átvétele) egyértelműen értelmezhetetlen a platformnyújtás esetében, valamint a visszerhesség (bérleti díj) is meglehetősen sajátos. Ugyanis az esetek többségében nem egy konkrét felhasználói díjról beszélünk, hanem jutalék jellegű (sikerdíj alapú) díjazásról, ezzel vált könnyebbé a platformnyújtás besorolása. Viszont az is „egybevág” bérleti szerződés jellegével, hogy a sharing economy rendszereknél, az on-demand jellegű munkából következően a felhasználók szabadon szállhatnak be- és ki a platformra illetve platformról ez pedig megfeleltethető annak, hogy a használatba vétel nem bérlői kötelezettség. (Fugilinszky – Tókey, 2018, p406) A Ptk. 6:333. §-ban rögzített *a dolog (jelen esetben jog) használatával (és annak ellenőrzésével) kapcsolatos szakasza* megfelelően jellemezheti azt, az I. fejezetben már szintén említett, a gyakorlatban szükségképpen felmerülő igényt, hogy *a platformszolgáltatónak bizonyos előírásokat kell támasztania a felületét felhasználó szolgáltatásnyújtóknak*. Kérdéses, hogy a platformszolgáltatók (mint rendszerüzemeltetők) számára mennyire volna vonzó a bérbeadói szavatosság Ptk.-ban rögzített változata (Ptk. 6:332. §), habár jog és termékszavatossági kötelezettsége a platformszolgáltatónak a Ptk. szerződésekre vonatkozó általános része alapján is van, és a bérleti szerződéseknél található rész, inkább a konkrét szerződéstípushoz igazítja, nem feltétlen szigorítja azokat. A bérleti szerződés felmondásának szabályai tűnhetnek indokolatlanul bonyolultnak, az alapján véve on-demand jellegű platformszolgáltató rendszerek esetén, de igazából ez attól függ, hogy kiköt-e valamilyen díjat a platformszolgáltató és ha igen, akkor milyent.

A bérleti szerződéssel való tüzetesebb vizsgálat után adja magát a kérdés, hogy vajon mekkora a hasonlóság a platformnyújtási szerződés és a haszonbérleti szerződés között? Itt viszont határozottan el tudjuk határolni a két típust egymástól, ugyanis a haszonbérleti szerződésnél a bérlő a „*hasznát hajtó jog gyakorlására és hasznainak szedésére jogosult* (Ptk. 6:349. §)” végső soron a felhasználó a platform segítségével tud saját maga egyedi szerződéseket kötni azonban ez inkább a jog használatának, sem mint a hasznai szedésének a következménye. Hiszen nem garantált az eredmény – a sikeres „szolgáltatási” szerződéskötés (mivel nem is eredménykötelemről van szó). Magának a platformnak az

minősülhet egyfajta hasznaként, hogy a kereslet és kínálat alakulásáról fontos adatokkal gazdagodik az üzemeltető, ezeket viszont a felhasználó nem ismerheti meg. Illetve, ha magát a szabályozást tovább vizsgáljuk olyan rendelkezésekre lehetünk figyelmesek, melyek nem jellemzőek a platformnyújtásra (haszonbér utólagos fizetése, felmondás, írásbeliség kikötése stb.).

Felhasználási szerződés

Tekintettel a platformszolgáltató által végzett tevékenység digitális jellegére érdemes a szellemi tulajdon jogi szemszögéből is megvizsgálni a sharing economy rendszereket, hiszen a bérleti szerződés általános szabályaihoz képest itt speciálisabb szabályokkal találkozunk. Iparjogvédelmi szempontból megállapíthatjuk, hogy nem tartozik a szabadalom kategóriájába. „*Szabadalmazható minden új, felfedezői tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén.*”¹⁴ Viszont az „újdonosság” fogalmi eleménél megköveteli a szabadalmi oltalmat szabályozó törvény, hogy „ne tartozzon a technika állásához.”¹⁵ Ezt a követelményt a platformszolgáltatók nem teljesítik, hiszen létrehozni egy weboldalt vagy egy applikációt nem minősül a jelenlegi technikát meghaladó kihívásnak. A szerzői jog területét, ha megnézzük, akkor az első benyomásunk az, hogy szerzői jogi védelem lehetőségét ki kell zárunk, hiszen az „*irodalmi, tudományos és művészeti alkotások*”¹⁶ védelmére hivatott. Viszont, ha a szerzői jogot szabályozó törvény rendelkezései kimondják, hogy – a nemzetközi és uniós jog hatására – a szoftverek is a szerzői védelem alá tartoznak.¹⁷ Abban az esetben és ez a gyakori, ha a sharing economy platform egy applikáción keresztül valósul meg, akkor tekintettel arra, hogy az applikáció szoftver a platformmegosztó „szerzőnek minősül”, a közte létrejött platformszolgáltatási szerződés pedig felhasználási szerződésnek minősül. Illetve maga a weboldal is szerzői jogi védelem alatt áll.

A felhasználási szerződés platformszolgáltatásra való alkalmazása során érdemes felfigyelni az Szjt. alábbi kikötésére: „*Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.*”¹⁸ A felhasználási szerződés ugyanis - egyes szerzők szerint - elsősorban a szerzői jog

¹⁴ 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról 1. § (1) bek.

¹⁵ u.o. 2.§ (1) és (2) bek.

¹⁶ 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (a továbbiakban: „Szjt.”) 1.§ (1) bek.

¹⁷ u.o. 1.§ (2) bek. c) pont

¹⁸ Szjt. 42.§ (3) bek.

alá eső természetes személyeket (szerző) hivatott védeni.¹⁹ Ezzel szemben a platformszolgáltatásnál a felhasználó a kiszolgáltatottabb. Fontos és ez egyező elem, hogy a felhasználási szerződésnél és platformszolgáltatásnál is a jog átruházása helyett a jogszerű felhasználás feltételeiben állapodnak meg.²⁰ A díjazás kérdése itt is előkerül, azonban nem a platformszolgáltatás az egyetlen olyan terület, ahol a szoftver használatának ingyenessége kérdéses (lásd ingyenes applikációk, illetve az „ingyenesség” már fentebb kifejtett problematikáját.)

Az Szjt. 50/A.§-ban foglaltaknak azért nem relevánsak, mert a felhasználó, a felhasználása során létrehozott adatokkal folyamatosan tájékoztatást nyújt a platformszolgáltatónak a felhasználása módjáról.

Felhasználási szerződésre utaló jelekre lehetünk figyelmesek az ÁSZF-ek tanulmányozása közben is: Oszkár ÁFF: „*A jogviszony tárgya a Szolgáltató által működtetett Rendszer használata* ²¹...”, „*Rendszer: Az azonos viszonylaton és időpontban közlekedni kívánó személyek (Autósok és Utasok) számára az egymásra találást és kapcsolatfelvételt lehetővé tevő informatikai rendszer (platform) valamint az abhoz való hozzáférést biztosító Honlap és a kapcsolódó okostelefonos alkalmazások gyűjtőneve.*”²² Az Oszkár ÁFF 4., 5. és 6. fejezetei pedig a platform használatával kapcsolatos szabályokat határozzák meg (*regisztráció, szolgáltatás igénybevételének feltételei [egy személy egy felhasználói fiókkal rendelkezhet], felhasználók kötelességei [pl.: jelszó védelme stb.]*). Foodpanda Felhasználói ÁSZF: „*Foodpanda szolgáltatás: A Szolgáltató által a Fogyasztó részére nyújtott ingyenes szolgáltatások összessége, azaz a Platform üzemeltetése, a Platform használatának biztosítása (beleértve a regisztrációt, a böngészést, a Rendelések kezelését és a panaszkezelést).*”²³ Munch Partner ÁSZF: „*A Szolgáltatást nyújtó vállalkozó külön elektronikus felületet és alkalmazást biztosít a Partnerek számára*”²⁴

¹⁹ A szerzői jog alá esik: a.) a szerzői védelem, b.) a „szomszédos jogok” védelme és c.) az adatbázis előállítók védelme, a felhasználási szerződés szabályai pedig csak a szerzői védelem és a (szomszédos jogokon belül) az előadóművészek védelmét fedi le a fent említett okból kifolyólag. lásd: SÁNDOR ISTVÁN (Szerk.): Előadásvázlatok a kötelmi jog különös részéből, Patrocinium, Budapest, 2014, 246.o.

²⁰ u.o. 247.o.

²¹ Oszkár ÁFF: 1.1.

²² Oszkár ÁFF: 2.3.

²³ Foodpanda Felhasználói ÁSZF: Definíciók

²⁴ Munch Partner ÁSZF: 1.1

5. táblázat. A bérleti, a felhasználási szerződés és a platformszolgáltatási szerződés összehasonlítása

„Általános”		
Bérleti szerződés	hasonlóságok	Platform szolgáltatási szerződés
- átengedés értelmezése - visszterhesség (díjfizetés) esszenciális elem „dolog átvétele” - felmondás „bonyolult” szabályai	jogok időleges gyakorlásának más személy részére való átengedésére - jog rendeltetésszerű használata (ellenőrzése) nincs használati kötelezettség	- átengedés értelmezése jutalék (sikerdíj) jelleg - nincs mit „átvenni” on-demand jelleg
„Speciális”		
Felhasználási szerződés	hasonlóságok	Platformszolgáltatási szerződés
- a szerző személy - részletes tájékoztatást (adjon a felhasználó a felhasználásról)	átruházás helyett jogszerű felhasználás	felhasználói kiszolgáltatottság - a felhasználó folyamatosan adatot hoz létre a felhasználás során

forrás: saját szerkesztés

2.) Cél az alapszolgáltatás nyújtása/ igénybevétele

Mindamellet, hogy a platformszolgáltatási szerződésnek van egy digitális vetülete, nem feledkezhetünk meg arról, hogy a platformszolgáltatás és a platformon végzett „alapszolgáltatás” között kapcsolat van, a platform rendeltetése, hogy segítséget nyújtson a fent említett alapszolgáltatások nyújtásához vagy igénybevételéhez, ebből következik annak járulékos jellege.

Az első megválaszolandó kérdés, így az, hogy milyen jellegű kötelezettsége van a platformszolgáltatónak a felhasználóval szemben az alapszolgáltatás vonatkozásában (vagyis teljesíti-e szerződéses kötelezettségét a platformszolgáltató, ha a felhasználó a platform használata ellenére sem tudja az

alapszolgáltatást nyújtani vagy igénybe venni?) A vállalkozási szerződések esetében a vállalkozó, valamiféle „tevékenységgel elérhető eredmény (mű) megvalósítására”, a vevő pedig annak étvételére és díj megfizetésére vállal kötelezettséget, (Fugilinszky – Tókey, 2018, pp134-135) ebben az esetben eredménykötelemről beszélünk, hiszen, ha a „művet” a vállalkozó nem valósítja meg akkor szerződést szeg. Ellenben a megbízási szerződéseknél „a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles,²⁵” vagyis itt gondossági kötelemről van szó, a megbízott nem akkor követ el szerződésszegést, ha a várt eredmény nem következik be, hanem akkor, ha „felróhatóan járt el.”²⁶ Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a platformszolgáltatási szerződés inkább gondossági kötelelem jellegű és így a megbízási típusú szerződésekhez sorolható.

Közvetítői szerződés

„Közvetítői szerződés alapján a közvetítő megbízója és harmadik személy között szerződés megkötésének elősegítésére irányuló tevékenység folytatására, a megbízó díj fizetésére köteles.”²⁷ A közvetítés tehát egy gondossági kötelelem és ennyivel egybe is vág a platformnyújtással kapcsolatos elképzeléseinkkel. Az ÁSZF-ek tanulmányozása során megállapítható, hogy saját magukat is „közvetítőként” határozzák meg a platformszolgáltatók (habár az elnevezésnek jogi kötőereje nincs, viszont a szolgáltatás leírásából már érdemben lehet következtetni azok jogi jellegére): Oszkár ÁFF: „A jogviszony tárgya a Szolgáltató által működtetett Rendszer használata, illetve az azon keresztül történő online személyi fuvar ügynöki közvetítői * tevékenység azonos viszonylaton közlekedő személyek számára”²⁸, Foodpanda Felhasználói ÁSZF: „A Szolgáltató a Platformon a Partnerek Termék kínálatát gyűjti össze és teszi elérhetővé a Fogyasztók számára, abból a célból, hogy a Fogyasztók a Partnerek Termékeit online megvásárolhassák, majd a Terméket ... átvehessék.”²⁹, „A Szolgáltató online közvetítő kereskedői tevékenységet folytat, amelynek keretében a Partnerek megbízásából a Fogyasztók Rendeléseit fogadja a Platformon keresztül, majd feldolgozza és továbbítja azokat a Partnerek számára”³⁰. Munch Partner ÁSZF „Szolgáltatást nyújtó vállalkozó a felhasználók ... által a Munch.hu-n leadott étel és ital rendelések felvételével, Partner részére történő

²⁵ a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:272. §

²⁶ Ptk. 6:276.§ (1) bek. „A megbízott megbízási díjra akkor is jogosult, ha eljárása nem vezetett eredményre, kivéve, ha az eredmény részben vagy egészben azért maradt el, mert a megbízott felróhatóan járt el.”

²⁷ Ptk. 6:288. §

²⁸ Oszkár ÁFF: 1.1.

²⁹ Foodpanda Foodpanda Felhasználói ÁSZF: 1.1.

³⁰ Foodpanda Foodpanda Felhasználói ÁSZF: 1.3.

továbbításával, illetve – a Felhasználó online fizet – a rendelés ellenértékének fogadásával és továbbításával kapcsolatos szolgáltatásokat. (továbbiakban: Munch.hu Szolgáltatás) nyújt a Partner részére.³¹”

A platformszolgáltató másik jellegzetessége, hogy ameddig a közvetítői szerződésben megkülönböztetjük az ügynököket (a szolgáltató megbízásából járnak el) és az alkuszokat³² (szolgáltatást igénybe vevő megbízásából jár el), ebben az esetben egyértelműen összeolvad ez a két funkció.

Külön, törvényben nevesített kategória a „tartós közvetítői szerződés,” ahol a tartós jellegre tekintettel a közvetítői képviselet tartalma szélesebb és a felmondásra speciális, a megbízott(közvetítő) érdekeit védő szabályozás érhető nyomon. Habár a „tartósság” látszólag ellentétben áll az „on-demand” jelleggel azonban az az életszerű, hogy a felhasználó folyamatosan törli a regisztrált fiókját, hanem hogy a meglévő fiókot csak eseti jelleggel alkalmazza (de a lehetőség a használatra nyitva áll), illetve azoknál az alapszolgáltatást nyújtó felhasználóknál, ahol az üzletszerű gazdasági tevékenység megállapítható (a platform használata kapcsán) ott valóban fennáll – véleményem szerint – a tartós közvetítői jogviszony. Ezt támasztja alá a Foodpanda Parnter ÁSZF is, ami külön rögzíti, hogy az alapszolgáltatást nyújtóval (partnerrel) „a Ptk. 6:293-6:301 §-ai szerinti tartós közvetítői jogviszonyt hoznak létre.³³”

³¹ Munch Partner ÁSZF: 1.1.

³² u.o.

³³ Foodpanda Parnter ÁSZF: 2.5.

6. táblázat. A platformszolgáltatási szerződés két „alapillére”

„digitális jelleg”	„járulékos jelleg”
digitális rendszer használata	cél az alapszolgáltatás nyújtása/ igénybevétele
Felhasználási szerződés: A szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni	Közvetítői szerződés: A közvetítő megbízója és harmadik személy között szerződés megkötésének elősegítésére irányuló tevékenység folytatására, a megbízó díj fizetésére köteles.

forrás: saját szerkesztés

Összességében az a meglátásom, hogy a szűk értelemben vett platformszolgáltatási szerződés, ami a sharing economy alapú platformok használata során platformszolgáltató és felhasználó között kötődik egy *nevesíttelen vegyes, azon belül is típuskombinációs szerződés*, hiszen a felhasználói szerződés és a közvetítői szerződés elemei egymástól elkülöníthetően jelennek meg.

B.) Platform szolgáltatás tágabb értelemben

Ahogy azt a korábban kifejtettem, az állam és a felhasználók (elsősorban igénybe vevők, keresleti oldal) egyre nagyobb nyomást gyakorolnak a platformszolgáltatókra, hogy minél komplexebb szolgáltatásokat nyújtsanak. Ennek pedig az az eredménye, hogy vizsgálni kell a platformnyújtást, hiszen vannak olyan esetek, amikor a platformszolgáltató elkezd szabályozni az alapszolgáltatás nyújtásának feltételeit vagy összetettebb szolgáltatáscsomagot kezd el nyújtani, mind a két jelenség háttérében saját üzleti jóhírneve (goodwill) védelme áll. Ezen jelenségek tanulmányozása során pedig az uniós jog is a segítségünkre szolgál, egy bírósági döntés és egy bizottsági közlemény formájában. Előbbi kapcsán az Európai Unió Bíróságának azért kellett foglalkoznia a platformszolgáltató jogi kategorizálásával, mert az Asociación Profesional Elite Taxi Barcelonában pereskedett az Überrel (Uber Systems SpainSL), a jogvita folytán pedig felmerült a kérdés, hogy az Über által végzett szolgáltatás, az „*információs társadalommal összefüggő szolgáltatásnak*” minősül-e vagy sem.³⁴ Az első megállapítása az EUB-nek az volt, hogy egy olyan közvetítő szolgáltatás, „*amely lehetővé teszi egy okostelefonos alkalmazás segítségével a közlekedési szolgáltatás lefoglalásával kapcsolatos információknak az utas és a szállítást végző, saját gépjárművét használó, nem*

³⁴ Asociación Profesional Elite Taxi kontra Uber Systems Spain, SL C-434/15. sz. ügy

bívatásos sofőr közötti közvetítését” kimeríti az *információs társadalommal összefüggő szolgáltatás* fogalmát.³⁵ Viszont az Über által nyújtott szolgáltatáscsomag itt nem merül ki, mivel a platform *„egyben létrehoz egy városi közlekedési szolgáltatáskínálatot, amelyet többek között olyan informatikai eszközök révén tesz elérhetővé, mint az alapügy tárgyát képező alkalmazás, és amely általános működését a városon belüli helyváltoztatáshoz e szolgáltatást igénybe venni szándékozó személyek javára szervezi meg.*^{36”}

Az Über azonban egyéb módon is „beleszól” a platformjának a felhasználásával kötött szerződések menetébe: *„megállapítja legalább a legmagasabb fuvardíjat, hogy e társaság e díjat beszedi az ügyféltől, majd annak egy részét a gépjármű nem hivatásos sofőrjének kifizeti, valamint hogy bizonyos mértékű ellenőrzést gyakorol a gépjárművek és sofőrjeik minőségét, és ez utóbbiak magatartását illetően, amely adott esetben a kizárásukhoz vezethet.*^{37”} Innentől kezdve, ha pusztán az *„információs társadalommal összefüggő szolgáltatásnak”* minősítenénk azt, amit az Über nyújt azzal túlságosan szűk spektrumban értelmeznénk, azt az átfogó szolgáltatást (vagy inkább szolgáltatáscsomagot) amit az Über kínál a felhasználóknak (elsősorban a keresleti oldalon). Így a „közlekedés területén nyújtott szolgáltatás” kifejezést találta megfelelőnek az Über által nyújtottak jellemzésére az EUB.

„A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend” címet viselő bizottsági közlemény, pedig azt mondja ki, hogy amennyiben az „együttműködési platform” jelentős befolyást/ellenőrzést gyakorol az alapul szolgáló szolgáltatások nyújtója felett, akkor azt indokolt *úgy tekinteni, mintha a platform nyújtaná az alapvető szolgáltatást is.* A jelentős befolyás és/vagy ellenőrzés gyakorlását három ismerv együttes teljesüléséhez köti *a.) meghatároz-e végső árat a platform* (árjavaslat még nem minősül annak), *b.) határoz-e meg egyéb alapvető szerződési feltételt* (ad-e kötelező utasítást), *c.) birtokolja-e az alapvető eszközöket* (amivel a szolgáltatást nyújtják).³⁸ A Bizottság által megjelölt feltételek azonban meglehetősen magas szintű „befolyást” várnak el a platformszolgáltató részéről, melyek leginkább a „b2c modellnél” teljesülnek.

³⁵ C-434/15. sz. ügy, 35. pont

³⁶ u.o. 38. pont

³⁷ u.o. 39. pont

³⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend, COM(2016) 356 final 6-7.o.

7. táblázat. Az "Über-ügy" és a "Bizottsági közlemény" tanulságainak összevetése

Über-ügy	Bizottsági közlemény
„közlekedés területén nyújtott szolgáltatást” végez, mert: a.) létrehoz egy városi közlekedési szolgáltatáskínálatot, b.) megállapítja legalább a legmagasabb fuvardíjat, c.) az Über szedi be a díjat, amiből juttat a sofőrnek d.) ellenőrzést gyakorol a gépjárművek és sofőrjeik minőségét, és ez utóbbiak magatartását illetően (akár kizárás is)	„együttműködési platform” = platform nyújtja a szolgáltatást, ha - jelentős befolyást/ellenőrzést gyakorol: a.) ár meghatározás, b.) alapvető szerződési feltétel meghatározása és c.) birtokolja az alapvető eszközöket.

forrás: saját szerkesztés

Vagyis összességében azt láttuk, hogy az Európai Bizottság ugyan *csak* meglehetősen konkrét és jól lehatárolható esetekben javasolta azt, hogy a platformszolgáltatót úgy kezeljük, mintha ő maga nyújtaná a szolgáltatást, viszont az EUB döntéséből pedig azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a bíróság tágabban értelmezte ezt a határt. Ugyan a gyakorlati élet megkívánja, hogy a platformmegosztó aktívan részt vegyen a felületén folytatott ügyletek ellenőrzésében és ez magával von egy szigorúbb felelősséget, azonban úgy értelmezni, hogy egy fuvarozók és feladók számára létrehozott platform tulajdonosa „*látens fuvarozónak*” minősüljön a feladó és fuvarozó közt létrejött szerződésben, ugyanis azzal, ha fuvarozónak tekintjük azt is meghatározzuk, hogy milyen felelősségi formáció szerint érvényesíthető vele szemben kárigény. Így, azt még radikálisabbnak tartom, ha a platformszolgáltató minősülne a „*fuvarozónak*” és ő csak valamilyen regressz igény formájában érvényesíthetné igényét a fuvarozóval szemben.

Olyan jellegű kikötés, ami az alapszolgáltatás nyújtását szabályozza fellelhető az Oszkár ÁFF-ben is: „*Az Autós nem köteles az Utasra a megbeszélt találkozási helyen 15 percnél tovább várakozni, negatív tapasztalatát a Rendszerben a felhasználó profillapján közzéteheti.*”³⁹, „*Az Utas köteles utazásra alkalmas állapotban megjelenni a megbeszélt helyen és időben.*”⁴⁰, „*Az Autós minden megvalósult útja után köteles az Utasokról értékelést rögzíteni a Rendszerbe*”⁴¹ Illetve a Foodpanda Partner ÁSZF olyan extra szolgáltatásokat biztosít, mint „*A Partnerek külön megállapodás alapján kiemelt hely vásárlásával befolyásolni tudják a Kereskedelmi Egységük pozíciójának a Rangsorban elfoglalt*

³⁹ Oszkár ÁFF: 7.3.

⁴⁰ Oszkár ÁFF: 8.1.

⁴¹ Oszkár ÁFF: 7.8.

helyét, mely az adott földrajzi helyen megjelenő legfelső pozíciók lefoglalását jelenti. Kiemelt pozíciók vásárlása esetén az adott Kereskedelmi Egység »Kiemelt« címkével jelenik meg a Platformon.⁴²

Ugyan a jelen vizsgálódás középpontjában a c2c modell értelmezése állt, viszont a platformnyújtás tágabb értelmezése miatt fontosnak tartom, hogy néhány alapvető elem ismertetése erejéig foglalkozzunk a „business to consumer” modellel is. A b2c modell esetében elsődlegesen abból indulunk ki, hogy a fent olvasottakat alapul véve a *platformszolgáltató és a szolgáltatásnyújtó személye összeolvad* ezért itt a platformszolgáltató felelőssége az ún. *alaptervékenység* alapján állapítható meg. *(Vagyis, ha a X cég egy platformot biztosít arra, hogy a feladók az ő általa rendszeresített, ő eszközeivel munkát végző sofőröknek - akik tegyük fel munkaviszonyban is állnak vele - átadják az árut, hogy azt leszállítsák valahova, akkor fuvarozóként fog felelni a cég.)* Elképzelhetőek azonban olyan b2b rendszerek is – a MOL Bubi példájára, ahol a platformszolgáltató eszközt biztosít a felhasználónak (pl.: áru fuvarozási eszköz), viszont a felhasználónak magának kell az árut az általa kívánt helyre szállítani, majd az arra rendszeresített helyre visszavinni az eszközt. Ebben az esetben például nem jön létre fuvarozási szerződés, szállítmányozási szerződés sem, ilyenkor egy *járműbérleti szerződésről* van szó.

ZÁRSZÓ

Összegezve gondolataimat, a sharing economy rendszerek elterjedése sok jogi jelentőségű kérdést vetett fel, viszont ezekre kevés választ ad a jelenleg hatályos jogrendszer. Fontosnak tartom leszögezni a jogalkotó védelmében, hogy nem feltétlenül az a jó megoldás, ha minden aktuális jelenségre egy gyorsan összetákolt konstrukcióval reagálunk, hanem érdemes megvárni az alapok letisztulását és rendszerben gondolkodni az új kihívások kezelése során. Úgy gondolom, hogy tekintettel a gazdasági realitásokra, figyelembe kell venni, hogy nem racionális az, ha a platformszolgáltatóktól szigorúan szűk értelemben vett platformszolgáltatást várunk el, hiszen az üzleti élet és az állami jogalkotásban megtestesülő közérdek komplexebb szolgáltatáscsomagok nyújtása irányába terelik őket. Ennek lesz a következménye, hogy a c2c modellek is elmozdulnak egy kicsit a b2c irányba és itt lenne fontos egy olyan zsinórmértéket meghúzni, amikor még nem mint az alapszolgáltatás nyújtója, de szimpla platformszolgáltatónál nagyobb mértékben

⁴² Foodpanda Partner ÁSZF: 5.2.

fog felelni a sharing economy rendszer a platformján végzett alapszolgáltatásokért.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Buda, G. & Lehota, J.: Sharing economy modell terjedése és hatása a vásárlói magatartásra, <https://emok.hu/tanulmany-kereso/d457:sharing-economy-modell-terjedese-es-hatasa-a-vasarloi-magatartasra> p8 (utolsó megtekintés: 2021.11.21.)
2. Banik, N. & Padalkar, M. (2021): The Spread of Gig Economy: Trends and Effects in: Foresight and STI Governance 15/1. szám, 2021, pp19-29. <https://doi.org/10.17323/2500-2597.2021.1.19.29>
3. Dudás, G. & Boros, L. (2019): A közösségi gazdaság (sharing economy) definiálásának dilemmái in: Tér és Társadalom 2019/1. szám <https://doi.org/10.17649/TET.33.1.3058>
4. Frenken, K. & Schor, J. (2017): Putting the sharing economy into perspective in: Environmental Innovation and Societal Transitions, 2017. júniusi szám <https://doi.org/10.1016/j.eist.2017.01.003>
5. Fugilinszky, Á. & Tókey, B. (2018): Szerződési jog – Különös rész, Budapest, 2018, ELTE Eötvös Kiadó
6. Kállay, L. & Imreh. Sz. (2004): A kis- és középvállalkozás-fejlesztés gazdaságtana, Aula, 2004
7. Környei, M. (2016): A sharing economy jövője – a megosztáson alapuló gazdaság jogi problémái in: Arsboni, 2016, <https://arsboni.hu/a-sharing-economy-jofoje-a-megosztason-alapulo-gazdasag-jogi-problemai/> (utolsó megtekintés: 2021.11.18.)
8. Maselli, I., Leanerts, K. & Beblavý, M. (2016): Five things we need to know about the on-demand economy in: CEPS Essay 2016/01. szám, pp1-11
9. Makela, F., McKee, D. & Scassa, T. (2018): Law and the "Sharing Economy": Regulating Online Market Platforms, 2018, University of Ottawa Press, <https://doi.org/j.ctv5vdczv.1>
10. Papp, T. (2009): Az atipikus szerződések és a magyar Polgári Törvénykönyv rekodifikációja in: Jog, Állam, Politika 2009/1. szám
11. PricewaterhouseCoopers: Osztogatnak vagy fosztogatnak? A sharing economy térnyerése, 2015, https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/sharing_economy.pdf (utolsó megtekintés: 2021.11.16.)
12. Rácz, I. (2017): A sharing economy munkajogi kihívásai, különös tekintettel az uberizált munkaerőre in: Keserű, B. A. (Szerk.): Doktori műhelytanulmányok

- 2017, Győr, <https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/doktori/doktori%20m%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok%202017/r%C3%A1cz.pdf> (utolsó megtekintés: 2021.11.17.)
13. Sándor, I. (Szerk.) (2014): Előadásvázlatok a kötelmi jog különös részéből, Patrocinium, Budapest, 2014
14. Vékás, L. & Gárdos, P. (Szerk.) (2013): Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

Jogszabályok, határozatok és az EU jogának jogforrásai

1. 105.K.701.043/2020/14. számú ítélet
2. 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
3. 1999. évi LXXXVI. törvény a szerzői jogról
4. 2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról
5. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
6. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának A közösségi gazdaságra vonatkozó európai menetrend, COM (2016) 356 final
7. Asociación Profesional Elite Taxi kontra Uber Systems Spain, SL C-434/15. sz. ügy
8. Kfv.II.37.243/2021/11. számú ítélet
9. VJ/85/2016. számú GVH határozat

Általános szerződési feltételek

1. Delivery Hero Hungary Kft. Általános Szerződési Feltételek a foodpanda marketplace és a foodpanda szállítás szolgáltatást igénybe vevő Partnerek részére, 2019. október 1. után kötött Partneri szerződésekre alkalmazandó Általános Szerződési Feltételek (hatályos: 2021. szeptember 28-tól) [Általános Szerződési Feltételek foodpanda Partnerek részére | foodpanda](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08.)
2. Delivery Hero Hungary Kft. Általános Szerződési Feltételek A Foodpanda és a Foodpanda szállítás szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók részére [Általános Szerződési Feltételek | foodpanda](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08.)
3. Munch Europe Kft. Általános Szerződési Feltételek Felhasználók részére [Felhasználói ÁSZF - Munch](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08.)
4. Munch Europe Kft. Általános Szerződési Feltételek Partnerek részére [Home - Munch](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08.)
5. Oszkar.com telekocsi Kft. Általános Felhasználási Feltételek [Oszkár útitárskereső telekocsi rendszer - ÁFF \(oszkar.com\)](#) (utolsó megtekintés: 2022.02.08.)

ISSN 2630-886X